

ANTIRASISM

Foto: Eleonor Pavlov

Följande dokument presenterades av Johanna Dalmalm och Tobias Willstedt inför BiS årsmöte 9 mars och på den salong som ägde rum i samband med årsmötet. Johanna och Tobias hade fått i uppdrag av BiS att plocka fram ett antal antirasistiska punkter som tjänar som komplettering till BiS Det rättvisa biblioteket. Den text som publiceras här är att betrakta som ett arbetsdokument och inte de slutgiltiga punkterna. Arbetet med dessa fortsätter under året.

SÄG INTE ATT RASISMEN FINNS NÅGON ANNANSTANS – BIBLIOTEKENS ANTIRASISTISKA ARBETE

Rasism, oavsett om den tar sitt uttryck i dolda strukturer eller vardagsrasism, existerar överallt i samhället och stannar inte vid bibliotekets tröskel. Ett bra exempel på detta är urvalsdebatterna som blossade upp under 2012.

Att förändra verksamheter till att bli mer intersektionella innebär att positioner och privilegier rubbas. "Normpersoner måste avsäga sig sina maktpositioner om diskriminering ska upphöra. Ju närmre normen en person är, desto mer ansvar och möjligheter har den att göra förändringar." (Dahlén 2012)

Biblioteken måste mycket tydligare ta ställning mot rasism. "Verksamheten i form av biblioteks- och informationstjänster för kulturellt och språkligt heterogena samhällen är central, inte något 'separat' eller 'extra'" (IFLA/UNESCO) BiS vill att de antirasistiska och intersektionella perspektiven ska genomsyra bibliotekens verksamhet på alla nivåer.

BIBLIOTEKSLAGEN

Folkbiblioteken har ett kompensatoriskt uppdrag och ska enligt åttonde paragrafen i bibliotekslagen (1996:1596):

"ägna särskild uppmärksamhet åt

funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov."

I förslaget till ny bibliotekslag 2012 står det som följer i motsvarande paragraf:

"Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska."

BiS svarade i sitt remissvar på lagförslaget följande:

BiS anser att paragrafen är alltför snäv. Här borde finnas en referens till UNESCO/IFLAS manifest för mångkulturell biblioteksverksamhet vilket skulle tydliggöra att det handlar om mycket mer än tillgång till litteratur på modersmålet. Det handlar om bibliotekets demokratiska uppdrag, om allas rätt till det egna språket och kulturen, om interkulturell förståelse, om integration, delaktighet och åsikts- och yttrandefrihet. D.v.s. allt detta som bibliotekslagen borde lyfta fram i en portalparagraf, allt detta som

klargör varför en demokrati förutsätter fungerande folkbibliotek för alla oberoende av språk och med ett mycket större uppdrag än att "erbjuda litteratur". För övrigt är samma kommentar som till 7 § beträffande begreppet "litteratur" relevant här.

BiS anser att 8 § måste lyfta fram att biblioteken utöver att erbjuda litteratur har en betydligt bredare uppgift än att erbjuda litteratur även vad gäller denna målgrupp. I lagparagrafen bör UNESCOs/IFLAS manifest fastslås som utgångspunkt för biblioteksservice för denna målgrupp för att stödja språket, underlätta orienteringen i samhället och stimulera utbildning.

IFLA/UNESCOS MÅNGKULTURELLA MANIFEST

I manifestet står att läsa: "Varje individ i vårt globala samhälle har rätt till ett fullständigt utbud av biblioteks- och informationstjänster. I arbetet för kulturell och språklig mångfald skall biblioteken:

- betjäna alla samhällsmedborgare utan diskriminering på grund av kulturellt och språkligt ursprung
- tillhandahålla information på tillämpliga språk och i ändamålsenliga skriftformer

DET ANTIRASISTISKA BIBLIOTEKET:

- Sätter arbetet mot diskriminering och för inkludering i centrum
- Prioriterar normkritik i teori och praktik
- Motverkar aktivt rasistiska strukturer och uttryck

FÖR DETTA KRÄVS

- Skarpare lagstiftning så att kommunerna tvingas ta sitt ansvar för en jämlik tillgång till biblioteksservice.
- Nationell bibliotekspolitik för jämlik tillgång till biblioteksservice. En struktur som tillåter att resurser och kompetenser finns tillgängliga i alla kommuners alla delar.
- Kompetensutveckling för all bibliotekspersonal
- Självkritisk analys – biblioteket är inte och kan inte vara objektivt eller befriat från ideologi. Vad står det för idag, vad bör det stå för?
- Omvärldanalys, vilket samhälle är det enskilda biblioteket del av och vilken roll ska det spela i detta?

- Beaktande på alla nivåer av dokument som UNESCOs/IFLAS folkbiblioteksmanifest och mångkulturella manifest. Att manifesten sprids till fler, t.ex. av Svensk biblioteks förening
- Att de biblioteks- och informationsvetenskapliga utbildningarna bidrar konkret genom bl.a. möjligheter för personer med biblioteksutbildning från andra länder att validera den i Sverige

DET LOKALA BIBLIOTEKET

Tar ansvar för att nå och erbjuda jämlik service till alla i sitt lokalsamhälle och inte gömmer sig bakom formuleringar om "efterfrågestyrt" och "användarinflytande", eftersom det då är de som skriker högst som får mest.

Skaffar sig kännedom om, följer och använder sig i olika sammanhang av den egna kommunens skrivningar i budget, mål etc om rasism och integration.

Jobbar aktivt med: den egna bibliotekslokalen. Är det utländska längst bort i ett hörn? Hylluppställning, klassifikation och informationsmaterial – vad signalerar det? Programutbud?

Jobbar med frågorna i den egna personalgruppen: Vet t.ex. alla i personalen hur man gör lånekort till papperslösa? Hur utvecklar vi vårt bemötande? Vilka erfarenheter och kunskaper räknas – och varför – vid rekrytering, vid fikabordet? Har vi ett utförandeunderskott, d.v.s. riktlinjer finns men de implementeras inte? Finns medieplaner/principer med förhållningssätt till diskriminerande/ rasistisk/ sexistisk/normativ litteratur?

KÄLLOR

- Bibliotekslag (1996:1596) www.notisum.se/rmp/sls/lag/19961596.htm (20130302)
- Bibliotek i Samhälle (200) Det rättvisa biblioteket.
- Dahlén, Sandra (2012). Krokben och utsträckta händer. Intersektionella perspektiv på makt – en hjälp för dig att vässa ditt jämställdhetsarbete. ISBN: 9789163712593.
- Förslag till ny bibliotekslag Ds 2012:13 www.regeringen.se/sb/d/15598/a/193002 (20130302)
- IFLA (2009). IFLA:s mångkulturella manifest. www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-sv.pdf (20130302)

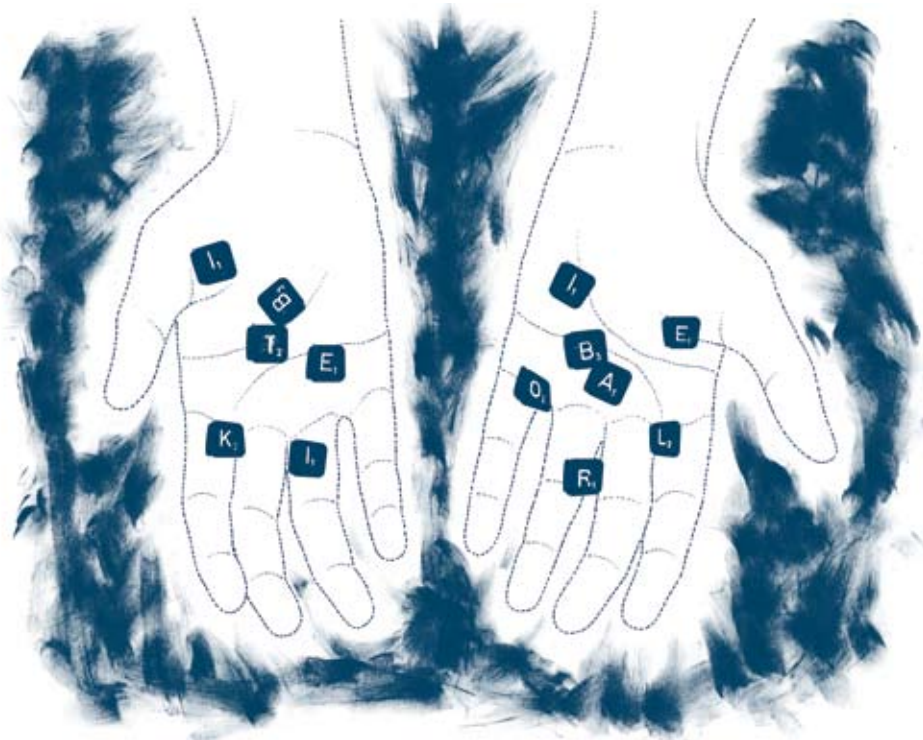

Illustration: Christoffer Frostgård

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.